

SAAMELAISEN PARLAMENTAARISEN NEUVOSTON ESITYS KOSKIEN EU:N ARKTISTA INFORMAATIOKESKUSTA

1. Johdanto

Saamelaiset ovat Euroopan Unionin ainoa alkuperäiskansa, joiden asema on tunnustettu Ruotsin ja Suomen EU-liittymissopimuksessa. Saamelaiset asuvat Suomessa, Ruotsissa, Norjassa ja Venäjällä ja heitä arvioidaan olevan noin 75 000 – 100 000 laskentavasta riippuen. Saamelaisten alkuperäiskansaoikeudet kuuluvat EU:n sisä- ja ulkopoliittikkaan. Ruotsissa, Norjassa ja Suomessa saamelaisia edustavat vaaleilla valittavat saamelaiskäräjät. Venäjällä saamelaisia edustavat saamelaisjärjestöt, koska siellä saamelaisilla ei ole omaa parlamentaarista elintään. Saamelaiskäräjät ovat perustaneet saamelaisten virallisen yhteisöelimen, Saamelaisen parlamentaarisen neuvoston (SPN), huolehtimaan saamelaisten aseman ja oikeuksien turvaamiseksi ja kehittämiseksi erityisesti kansainvälisissä asioissa. Venäjän saamelaisjärjestöt osallistuvat yhteistyöhön tarkkailijoina.

2. Saamelaisen parlamentaarisen neuvoston esitys

Euroopan Unionin komissio on 20.11.2008 hyväksynyt tiedonannon: Euroopan unioni ja arktinen alue. Tiedonannossa Euroopan Unioni sitoutuu jatkuvaan dialogiin arktisten alkuperäiskansojen kanssa. Tiedonannossa todetaan myös, että EU:n tulisi pohtia miten alkuperäiskansojen osallisuus järjestetään osana EU:n pohjoisen ulottuvuuden politiikkaa. Tiedonannossa on myös asetettu tavoitteeksi perustaa EU:n arktinen informaatiokeskus. Suomen valtioneuvosto on esittänyt, että Euroopan Unionin Arktinen informaatiokeskus perustettaisiin Rovaniemelle Arktisen keskuksen yhteyteen.

SPN tukee EU:n pyrkimystä perustaa arktinen informaatiokeskus ja näkee, että keskuksen olisi tarkoituksenmukaisinta toimia arktisella alueella. SPN tukee Suomen valtion esitystä perustaa arktinen informaatiokeskus Rovaniemelle. SPN toivoo, että Ruotsin ja Norjan valtiot tukevat tavoitetta. SPN tarjoaa asiantuntemustaan EU:lle alkuperäiskansojen osallisuuden kehittämiseksi osaksi EU:n pohjoisen ulottuvuuden politiikkaa.

SPN näkee, että informaatiokeskuksen tehtäväkenttä on esitetystä muodossaan liian kapea. SPN näkee EU:n arktisen politiikan kehittämisen hyvin tärkeänä ja näkee, että alkuperäiskansakysymykset tulisivat olla informaatiokeskuksen tärkeimpinä tehtävinä. Keskuksen vastuulla tulisi olla erityisesti dialogin käyminen arktisten alkuperäiskansojen kanssa komission arktisen tiedonannon mukaisesti. Dialogin käymistä helpottaisi keskuksen sijainti arktisella alueella. SPN korostaa, että jotta dialogi olisi aitoa, tulee komission turvata resurssein alkuperäiskansojen mahdollisuus osallistua dialogin käymiseen. SPN esittää, että keskus voisi olla osa EU:n ulkohallintoa ja vastaisi osaltaan myös EU:n sisä- ja ulkopoliittisista suhteista alkuperäiskansojen kanssa ja koordinoita myös alkuperäiskansoja koskevia koulutus- ja tutkimuskysymyksiä, koska Arktisen Yliopiston sihteeristö sijaitsee Rovaniemellä. Keskuksen toimenkuvaan tulisi kuulua myös arktisen alkuperäiskansakielten aseman kehittäminen ja edistäminen osana Euroopan Unionin toimintaa. Keskuksen tulisi toimia yhteistyössä olemassa olevien alkuperäiskansakysymyksiä käsittelevien arktisten tiedotusyksikköjen kanssa. Toimenkuvaan tulisi kuulua myös ilmastonmuutos-

kysymykset ja EU:n yhteistyö Arktisen Neuvoston kanssa. SPN toivoo lisäksi, että keskuksen toiminnassa huomioitaisiin myös biodiversiteettisopimuksen alkuperäiskansoja koskevien artiklojen toimeenpano. Sopimuksen artiklat 8(j), 10(c) ja 15 koskevat alkuperäiskansoja, ja olisi luontevaa, että komission biodiversiteettisopimuksen toimeenpano- ja edistämistehtäviä näiden tehtävien osalta siirrettäisiin Rovaniemelle.

SPN esittää, että Euroopan Unionin rakennerahasto-ohjelmissa otettaisiin yhdeksi osa-alueeksi saamelaisten asuma-alueiden elinvoimaisuuden turvaaminen, saamelaiskulttuurin toimintamahdollisuuksien turvaaminen ja saamelaiselinkeinojen aseman parantaminen. EU:n informaatiokeskuksen yhtenä tehtävänä tulisi olla saamelaisulottuvuuden huomioiminen EU:n rahoitus- ja tavoiteohjelmissa. SPN pitää tärkeänä, että EU:lla on oma InterregSápmi alaohjelma, mutta se ei ole riittävät. Saamelaiskulttuurin tukeminen tulee olla kokonaisvaltaisesti tavoitteena osana EU:n rahoitusohjelmia.

Vuonna 2007 YK:n yleiskokous on hyväksynyt julistuksen alkuperäiskansojen oikeuksista¹. Kaikki EU:n jäsenmaat ja Norja äänestivät julistuksen puolesta. Julistus takaa alkuperäiskansoille itsemäärämisoikeuden² ja oikeuden osallistua päätöksentekoon heitä koskevissa asioissa.³ Saamelainen parlamentaarinen neuvosto näkee, että EU:n tulee toimeenpanna alkuperäiskansajulistusta sisä- ja ulkopoliitikassaan ja turvata saamelaisten vaikutusmahdollisuudet alkuperäiskansajulistuksen edellyttämässä laajuudessa. SPN näkee, että arktinen informaatiokeskus SPN:n edellyttämässä laajuudessa tukisi alkuperäiskansajulistuksen toimeenpanoa. SPN korostaa, että yhteistyön EU:n ja SPN:n välillä on parannuttava, jotta arktisen tiedonannon ja alkuperäiskansajulistuksen velvoitteet toteutuvat.

Ympäristönsuojelu- ja ilmastonmuutoskysymykset ovat SPN näkemyksen mukaan tärkeimpiä asioita, joita EU:n tulisi huomioida pohtiessaan arktisen informaatiokeskuksen tehtäviä alkuperäiskansaulottuvuuden lisäksi. Ilmastonmuutos- ja ympäristöpolitiikan tulee olla läpäisevänä periaatteena EU:n toiminnassa. Alkuperäiskansoille ilmastonmuutoksen torjuminen ja sen haittojen vähentäminen sekä oikeus puhtaaseen, alkuperäiseen luontoon on myös ihmisoikeuskysymys. Arktisten alkuperäiskansojen elinkeinot perustuvat luonnonresursseille ja niiden kestäväälle hyödyntämiselle, ja jos luonnonresurssit katoavat tai ilmastonmuutos estää niiden hyödyntämisen on alkuperäiskansakulttuuriin tulevaisuus vaarassa. SPN näkee erityisen tärkeänä, että EU:n arktisen informaatiokeskuksen tehtäviin kuuluisivat ympäristö- ja ilmastonmuutosasiat.

SPN hallitus toivoo EU komission ja Norjan, Ruotsin ja Suomen valtioiden tukevan SPN esityksiä ja sitoutumaan SPN esitysten edistämiseen kansallisella ja kansainvälisellä tasolla. SPN toivoo, että EU ja SPN aloittavat tiiviin yhteistyön EU:n arktisen- ja alkuperäiskansapolitiikan kehittämiseksi. Saamelainen parlamentaarinen neuvosto toivoo vastausta yhteydenottoomme mahdollisimman pian. Saamelaisen parlamentaarisen neuvoston sihteeristö antaa tarvittaessa lisätietoa asiasta.

---

¹ A/RES/61/295

² Article 3: Indigenous peoples have the right to self-determination. By virtue of that right they freely determine their political status and freely pursue their economic, social and cultural development.

³ Article 18: Indigenous peoples have the right to participate in decision-making in matters which would affect their rights, through representatives chosen by themselves in accordance with their own procedures, as well as to maintain and develop their own indigenous decision-making institutions.

Article 19: States shall consult and cooperate in good faith with the indigenous peoples concerned through their own representative institutions in order to obtain their free, prior and informed consent before adopting and implementing legislative or administrative measures that may affect them.

Inarissa 9.9.2010

Klemetti Näkkäljärvi
Saamelaisen parlamentaarisen
Neuvoston puheenjohtaja

Rauna Rahko
Saamelaisen parlamentaarisen
neuvoston sihteeri

Jakelu:

Euroopan Unionin komissio
Norjan ulkoasianministeriö
Ruotsin ulkoasianministeriö
Suomen ulkoasianministeriö

Liite: Saamelaisen parlamentaarisen neuvoston ilmastopoliittinen strategia